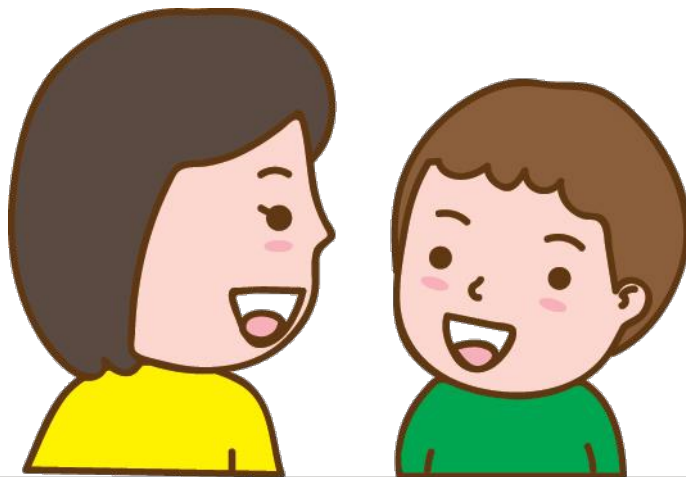

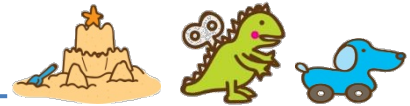
บทที่ :

6

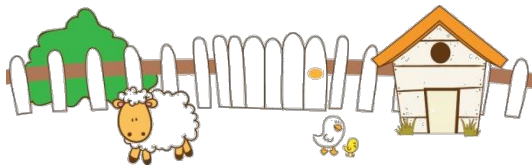
เทคนิคระดับชั้นพัฒนาการ 6
การเชื่อมโยงเหตุ-ผล

เทคนิคระดับขั้นพัฒนาการขั้น 6

การเชื่อมโยงเหตุ-ผล

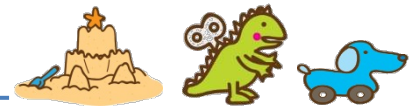

- เป้าหมาย เทคนิค
- การเชื่อมโยงเหตุ-ผลของเด็กปกติ
- ทำอย่างไรให้ได้กพูดคุยได้สมเหตุสมผล
- ขั้นตอนย่อยในการส่งเสริมพัฒนาการขั้น 6

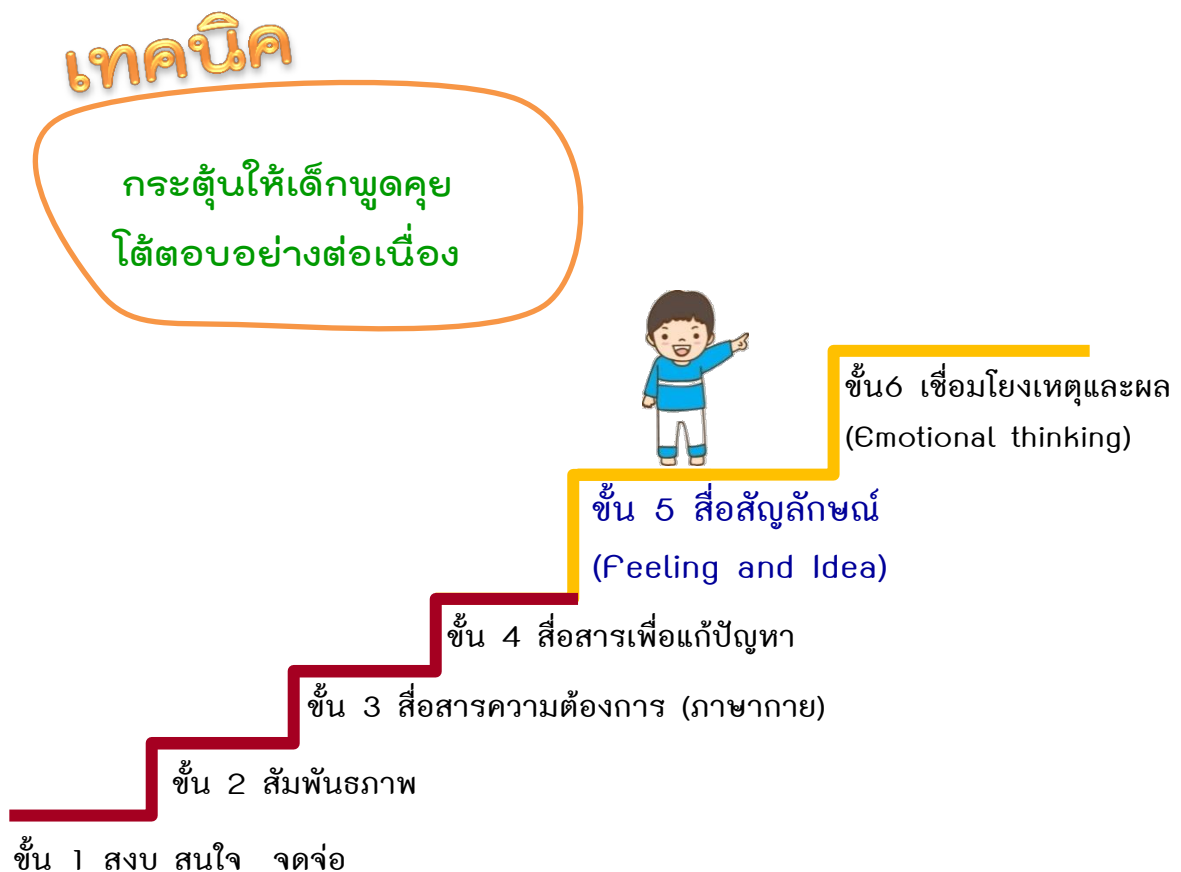
เทคนิคระดับขั้นพัฒนาการขั้น 6

การเชื่อมโยงเหตุ-ผล

เป้าหมาย

การช่วยให้เด็กพูดคุย ความคิด ความต้องการ อารมณ์ความรู้สึกของตัวเองได้อย่างสมเหตุสมผลทั้งในชีวิตจริงและการเล่นสมมติ เพราะการโต้ตอบจะเป็นสะพานเชื่อมโยงความคิด ความต้องการภายในของเด็กกับความจริงโลกภายนอก ทำให้เด็กเข้าใจตัวเอง เข้าใจโลกได้ชัดเจนขึ้น แยกเรื่องจริงและเรื่องสมมติออกจากกันได้ ไม่หลงกลัวจินตนาการ เข้าใจเรื่องล้อเล่น เข้าใจเหตุผล และรู้ว่าตัวเองรู้สึกอย่างไร เพราะอะไร แล้วจะทำอย่างไรดี ก็จะปฏิบัติตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ชีวิตก็จะเป็นสุขมากขึ้น

การเชื่อมโยงเหตุ-ผลของเด็กปกติ

ในเด็กปกติจะเริ่มเชื่อมโยงเหตุ-ผลทั่วไป ได้เมื่ออายุ 2 ขวบครึ่ง สังเกตได้จากเด็กจะเริ่มถามคำถาม “ทำไม” และจะพัฒนาเต็มที่เมื่ออายุ 4-5 ปี

เด็กจะสามารถจะตอบคำถาม **อะไร ใคร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และทำไม** ได้โดยเด็กจะคิดเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ตัวเองสะสมไว้ แล้วดึงข้อมูลเหล่านี้ออกมาตอบตามความต้องการหรือความรู้สึกของตัวเอง เช่น

และเด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุ-ผล ได้ว่า ทำไมถึงเลือก “ทะเล”

ถ้าเด็กเชื่อมโยงเหตุ-ผลไม่ได้จะเป็นอย่างไร

การที่เด็กไม่สามารถเชื่อมโยงความคิดของผู้อื่นเข้ากับความคิดของตัวเองได้ ทำให้เด็กมีปัญหาเรื่องการพูดคุย การเข้าสังคมกับเพื่อน เพื่อนไม่ยากคุยด้วยเพราะคุยด้วยไม่เข้าใจ เด็กจะเครียดและคับข้องใจง่ายเพราะไม่เข้าใจสาเหตุที่ทำให้รู้สึก ส่งผลให้ไม่รู้ว่าตัวเองต้องทำอะไรต่อไปและคนอื่นไม่สามารถตอบสนองได้ถูกต้องเพราะไม่เข้าใจในสิ่งที่เด็กสื่อสาร

ลักษณะการสื่อสารของเด็กที่เชื่อมโยงความคิดไม่ได้

- หลบเลี่ยงไม่ตอบคำถาม
- ตอบไม่สมเหตุสมผลหรือจินตนาการคำตอบขึ้นมาไม่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง
- เปลี่ยนเรื่องคุย คุยไม่จบ สะเปะสะปะ
- ตอบไม่ตรงคำถาม

ตัวอย่างเช่น เด็กมีความซับซ้อนเรื่องโดนดู

เด็ก : บอยโดนดู

ครู : “เพราะอะไรถึงโดนดู”

เด็ก : เพราะบอยเป็นเด็กดี

ครู : !!!!!

ไม่สมเหตุสมผล

ตัวอย่างเช่น การเล่นสมมติ

แม่ : “ทำอะไรผิดถึงต้องเรียกตำรวจมาจับ?”

เด็ก : “เอาจดหมายมาตีกัน”

แม่ : “เอาจดหมายมาตีกันเป็นความผิดยังไง?”

เด็ก : ผิด.....เอาจดหมายมาตีกันเหมือนหมาไง!!

แม่ : !!!! (แม่ก็ยังไม่รู้จะเล่นต่ออย่างไร)

จินตนาการคำตอบขึ้นมาเองไม่สมเหตุสมผล

สะเปะสะปะ

ทำอย่างไรให้เด็กพูดคุยได้สมเหตุสมผล

ขณะพูดคุยพยายามให้เด็ก**ปิดรอบการสื่อสาร**ทั้งในชีวิตจริงและการเล่นสมมติ โดยในขั้นนี้ไม่ได้เน้นแค่ให้เด็กตอบคำถามได้เท่านั้น แต่เน้นให้เด็กสามารถพูดคุยโต้ตอบกลับไปมาได้อย่างต่อเนื่อง สมเหตุสมผลรวมทั้งสามารถเล่นสมมติได้เป็นเรื่องราวด้วย และสิ่งสำคัญคือเด็กต้องเข้าใจสาเหตุของความรู้สึกของตัวเองได้ เช่น “**ชอบเล่นกับแม่เพราะแม่เล่นสนุก**” หรือ “**โกรธแม่ที่แม่ไม่ให้ไปเล่นข้างนอก**”

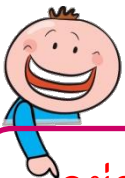
วิธีการพูดคุย

มีเวลา

รู้จักถาม

รอให้คิด

ช่วยเหลือ

อย่าลืม! สังเกตอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก

ขณะพูดคุยหรือเล่นสมมติ

มีเวลา

ควรวางเวลานานมากพอและไม่มียะไรมารบกวนระหว่างคุณกับเด็ก

รู้จักถาม

ในเรื่องที่เด็กสนใจ โดยการใช้คำถาม**ปลายเปิด** จะช่วยให้เด็กได้คิดมากกว่าคำถามปลายปิดและคำถามความจำ **ถ้าท่านเพิ่งเริ่มถามคำถามแบบเปิด** ท่านอาจจะเริ่มด้วยคำถามปิดก่อน เพื่อให้เด็กพูดคุยกับท่านได้ง่ายขึ้น เช่น อาจถามว่า “เล่นสนามเด็กเล่นสนุกมั้ย” แล้วค่อยถามว่า “สนุกยังไง”

คำถามปลายเปิด: เป็นคำถามที่เด็กต้องใช้ความคิด ไม่กำหนดคำตอบตายตัว เช่น “หนูอยากไปซื้ออะไรที่ตลาด” เด็กจะต้องคิดเชื่อมโยงความต้องการของตัวเองกับตลาด

คำถามปลายปิด: คำถามที่ต้องการคำตอบง่ายๆ และคำตอบส่วนใหญ่จะเป็นคำตอบสั้นๆ เช่น “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” “เอา” หรือ “ไม่เอา” คนตอบไม่ต้องขยายความ**คำถาม**

ความจำ: คำถามที่มีคำตอบตายตัวอยู่แล้ว เช่น “นี่คืออะไร” “วันนี้กินอะไรที่โรงเรียน” “แมวร้องยังไง” คนตอบไม่ต้องขยายความเช่นเดียวกับคำถามปลายปิด

รอ

ให้เด็กได้คิด ด้วยสีหน้าท่าทางที่ท่่านสนใจคำตอบของเด็ก

ช่วยเหลือ

เปลี่ยนคำถามให้ง่ายขึ้น เช่น “ทำไมถึงร้องไห้” เป็น “ร้องไห้เรื่องอะไร”

ตั้งให้เด็กตอบคำถามก่อนที่จะไปเรื่องอื่นบางครั้งอาจจะต้องถามซ้ำหลายครั้งแต่อย่ากดดันเด็กเกินไป น้ำเสียงและท่าทีของท่านก็สำคัญเช่นกัน

กระตุ้นเตือน เมื่อเด็กเปลี่ยนเรื่องคุยหรือยังไม่ตอบคำถาม

ให้ตัวเลือก ถ้าเด็กตอบคำถามไม่ได้ หลักการคือเอาคำตอบที่คิดว่าเด็กจะตอบไว้ข้างหน้าและเอาตัวเลือกอื่นไว้ข้างหลังเพื่อไม่让孩子หลุดตามคำหลัง เช่น เด็กอยากกินส้ม ท่านอาจให้ตัวเลือก “อยากกินส้มหรือฝรั่ง เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น 1 เด็กถามถึงครูไก่ที่เคยสอน (เลิกสอนเพราะไปคลอดลูก)

เด็ก : “เมื่อไหร่ครูไก่จะเลิกเลี้ยงน้อง”

แม่ : “ทำไมถึงอยากให้ครูไก่เลิกเลี้ยงน้อง”

เด็ก : “เมื่อไหร่ครูไก่จะเลิกเลี้ยงน้อง” (ขมวดคิ้ว)

ตั้งให้ตอบ

แม่ : “ทำไมถึงอยากให้ครูไก่เลิกเลี้ยงน้อง”

เด็ก : (เจิบ ขมวดคิ้ว)

ให้ตัวเลือก

แม่ : “เพราะอยากเจอครูไก่หรืออยากเล่นกับน้อง”

(แม่สันนิษฐานว่าน่าจะคิดถึงครูไก่และอยากเจอ จึงช่วยให้ตัวเลือก)

เด็ก : ยิ้ม “อยากเจอครูไก่”

แม่ : “ทำยังไงดี”

เด็ก : “ให้แม่โทรศัพท์” (ยิ้ม)

เมื่อแม่ช่วยให้เด็กเข้าใจความต้องการของตัวเองได้ทำให้เด็กคับข้องใจน้อยลง คนอื่นเข้าใจเด็ก

ทำให้เด็กได้รับการตอบสนองที่ตรงความต้องการ

ตัวอย่างเช่น 2 เด็กอยากเล่นกับแม่ไม่อยากจะเล่นกับพ่อ

แม่ : “ทำไมไม่อยากจะเล่นกับพ่อล่ะ”

เด็ก : “ไม่อยากจะเล่นกับพ่อ”

แม่ : “เพราะอะไรถึงไม่อยากจะเล่นกับพ่อ”

เด็ก : “เพราะพ่อปากกว้างกลมๆ”

ให้ตัวเลือก

แม่ : “เพราะคุณพ่อกำลังเยาะหรือเล่นไม่สนุก”

เด็ก : “ถามเยาะ”

ตัวอย่างเช่น3 เด็กถือตุ๊กตาผ้าสีหม่นๆมาโชว์ให้แมดู

เด็ก : “น้องเน่า”

แม่ : “ทำไมชื่อน้องเน่าละ”

เด็ก : “แม่เดียงน้องอยู่ไหน”

แม่ : “ยังไม่ตอบแม่เลย..ทำไมชื่อน้องเน่า”

เด็ก : “น้องตัวดำ”

กระตุ้นเตือน

ตัวอย่างเช่น4 เด็กคุยเรื่องขึ้นลิฟท์

เด็ก : “แม่ขึ้นลิฟท์ได้ไหม”

แม่ : “หนูอยากขึ้นไปชั้นไหน”

เด็ก : “อยากไปชั้น 4”

แม่ : “ทำไมต้องไปชั้น4”

เด็ก : “แม่กั๊กหนุมใหม่”

แม่ : “ไม่ไปชั้น 4 แล้วหรือ”

เด็ก : “กั๊กหนัพัง”

แม่ : “ตกลงไม่ไปชั้น 4แล้วจะคุยเรื่องกั๊กหนุมนะ”

กระตุ้นเตือน

เปลี่ยนเรื่องคุย คุยไม่จบ ท่านอาจช่วยกระตุ้นให้เด็กกลับมาคุยเรื่องเดิม แต่ถ้าเด็กไม่กลับมาคุยเรื่องเดิมท่านช่วยสรุปว่าเด็กกำลังเปลี่ยนเรื่อง “ไม่ไปชั้น 4 แล้วหรือ” ถ้าเด็กคุยต่อท่านก็คุยต่อไป แต่ถ้าเด็กไม่คุยต่อท่านก็อาจจะพูดว่า “ตกลงไม่ไปชั้น 4แล้วจะคุยเรื่องกั๊กหนุมนะ” ไม่ได้เน้นว่าเด็กจะต้องคุยเรื่องเดิมเพียงแต่ช่วยให้เด็กรู้ตัวว่ากำลังเปลี่ยนเรื่อง

สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ให้เด็กมีอารมณ์ร่วมอยากพูดคุย อยากตอบคำถาม

เน้นสัมพันธภาพที่ดี ให้เด็กมีแรงจูงใจ อยากพูด อยากตอบ

ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กพูดคุยได้ตอบมากขึ้น

นอกจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์พูดคุยโต้ตอบกลับไปกลับมากับผู้เลี้ยงดูแล้วจะทำให้เกิดความสามารถเชื่อมโยงเหตุ-ผล แล้วนั้น เด็กยังต้องมี **ประสบการณ์ที่หลากหลาย** สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เด็กจะไปคุยกับคนอื่น

- **ประสบการณ์ชีวิต** เช่น ถ้าเด็กไม่เคยได้เห็นดอกไม้ ต้นไม้ เด็กก็นึกไม่ออกว่า ดอกไม้เป็นอย่างไร มีสีอะไรบ้าง มีกลิ่นมั้ย แต่ละดอกไม้มีความแตกต่างกันอย่างไร ทำให้เด็กไม่สามารถมีข้อมูลมาคิดเปรียบเทียบ แยกแยะ
- **ประสบการณ์ทางสังคม** เด็กได้เล่นกับคนอื่นจะช่วยให้เด็กได้เห็นความแตกต่างของแต่ละอารมณ์ สนุก ร้องไห้ โกรธ งอน ฯลฯ
- **ประสบการณ์การเล่นสมมติ** ได้เปิดโลกของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รวมถึงการเด็กได้ฝึกทดลองเล่นสมมติในบทบาทหรืออารมณ์หลากหลาย

ในทุกวันๆ เรามีโอกาสมากมายที่จะช่วยให้เด็กได้สื่อสาร

เชื่อมโยง ความคิด ความต้องการ และอารมณ์ของตัวเอง

สรุป เทคนิคการช่วยทำอะไรให้เด็ก
เชื่อมโยงเหตุ-ผล สิ่งสำคัญคือสัมพันธ์ภาพที่
ดีระหว่างกันที่จะช่วยให้เด็กอยากคิด อยาก
สื่อสาร

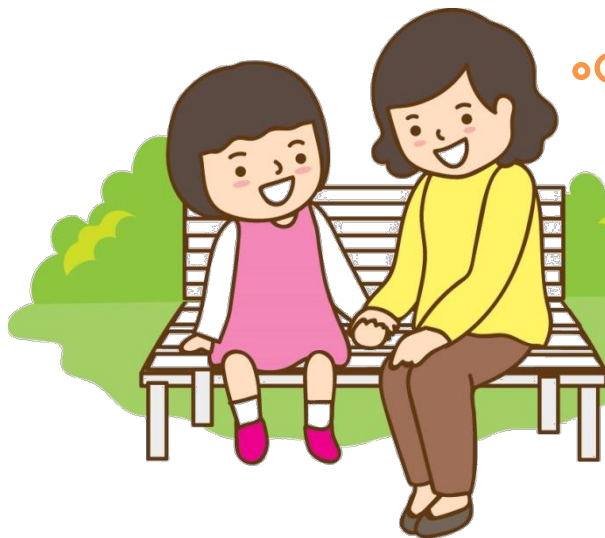
เริ่มจากเรื่องที่
เด็กสนใจ

ใช้คำถามปลายเปิด
เพื่อกระตุ้นให้เด็ก
คิด

กระตุ้นเด็ก
ตอบคำถาม

ถ้าตอบไม่ได้ช่วย
ให้ **ตัวเลือก**

ได้ตอบให้ได้อย่าง
ต่อเนื่องและ
สมเหตุสมผล

ขั้นตอนย่อยในการส่งเสริมพัฒนาการขั้น 6

1. เด็กใช้ภาษาพูดโต้ตอบได้ทั้งในการเล่นสมมติและในชีวิตจริง
2. เด็กตอบคำถาม ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ เพราะอะไร ได้
3. เด็กเริ่มโต้เถียง ต่อรอง และ ตัดสินใจเลือกได้ เช่น เลือกว่าจะเล่นอะไร จะทำอะไร จะไปไหน ใครจะไปก่อน
4. เด็กพูดโต้ตอบได้เป็นเหตุเป็นผล ไม่พูดสะเปะสะปะ ไม่เปลี่ยนเรื่อง หรือ พูดเฉไฉ
5. เด็กเข้าใจมิติเรื่องต่างเวลา เช่น เมื่อวาน วันนี้ พรุ่งนี้
6. เด็กเข้าใจมิติเรื่องต่างสถานที่ เช่น บ้านคุณยาย ที่โรงเรียน ที่ตลาด
7. เด็กเข้าใจเรื่องปริมาณ เช่น มากกว่า น้อยกว่า
8. เด็กบอกอารมณ์ ความรู้สึก และบอกเหตุผลของอารมณ์นั้นได้ เช่น รู้สึกโกรธ เพราะ เพื่อนมาเอาของไป
9. เด็กเปรียบเทียบความคิด ความชอบของตัวเองกับคนอื่นได้
10. เด็กพูดแสดงความคิดเห็นของตัวเองได้
11. เด็กเล่นสมมติได้หลายบทบาทและหลากหลายอารมณ์
12. เด็กเล่นสมมติ เล่าเรื่องได้เป็นเรื่องราว มีตอนต้น ตอนกลาง ตอนจบ

